

Geachte lezer,

In de vreugdevolle dagen van de advent een nieuwsbrief van SKE, met een terugblik op 2018 aan de hand van een evaluatie van de Maand van het Katholieke Erfgoed die in juni van dit jaar in Zuid-Limburg georganiseerd werd. De diverse tentoonstellingen, boeken en lezingen rond het thema “Op Zoek naar de Hemel” trokken ruim 6.000 bezoekers. Met deze tentoonstellingen werd invulling gegeven aan de geschiedenis van het katholicisme in Zuid-Limburg in de Middeleeuwen. De voorbereiding van de Maand van het Katholieke Erfgoed 2019 is inmiddels gestart. Het thema voor 2019 is “Macht en Heerlijkheid”. Deze nieuwe maand van het katholieke erfgoed draait om katholicisme in Zuid-Limburg in de Nieuwe Tijd (1450-1850). Zo zal komende Jaren van Zuid naar Noord Nederland invulling worden gegeven aan een Canon van het Katholieke Erfgoed.

In het najaar leverde SKE een bijdrage aan de door CRK georganiseerde symposium “Vreugde en Hoop: De actuele betekenis van Vaticanum II en Paus Paulus VI “. In deze nieuwsbrief treft u de lezing aan die kardinaal Müller die dag (17 november 2018) gaf.

Tot slot wens ik u een gezegende advent toe en een vrolijk Sinterklaasfeest (zie de laatste bijdrage aan deze nieuwsbrief), mede namens de twee nieuwe bestuursleden die SKE vanaf nu versterken, Karl Pesch Konopka en Cas de Quay.

Maurice Essers, voorzitter SKE

*

Maand van het Katholieke Erfgoed 2018

*

Vreugde en hoop

*

HEILIGDOMSVAART IN HISTORISCH EN INTERNATIONAAL PERSPECTIEF

De stadsdevoties van Maastricht zijn na de ommegangen van de afgelopen Heiligdomsvaart weer op hun plek teruggekeerd en de kleding en attributen voor de Heiligdomsvaart zijn weer voor zeven jaren opgeborgen. Stichting Katholiek Erfgoed keek in het kader van de Maand van het Katholieke Erfgoed op de Heiligdomsvaart in historisch en internationaal perspectief terug met exposities Wittem en Maastricht.

Historisch

In de kloosterbibliotheek van Wittem vertelde de tentoonstelling “Sleutel van de Hemel” de legende die St. Servaas de sleutel van de hemel geeft. Deze sleutelmacht gaf de aanzet tot de verering van St. Servaas in de Middeleeuwen en daarmee tot de Heiligdomsvaart van Maastricht. De nauwe banden tussen het kapittel van St. Servaas dat eeuwenlang in de St. Servaaskerk over de erfenis van St. Servaas waakte, en de Duitse keizers maakte St. Servaas en de St. Servaaskerk tot onderdeel van de machtsstrijd tussen paus en keizer. Paus en keizer streden in de Middeleeuwen over wie aanspraak kon maken op de titel van vertegenwoordiger van Christus op aarde.

De sleutelmacht van St. Servaas werd daarbij door de Duitse koningen en keizers tegenover de sleutelmacht van Petrus geplaatst en dus tegen de macht van de paus in Rome in het geweer gebracht. De inrichting van de St. Servaaskerk met de Noodkist op het hoogkoor verbeeldde eeuwenlang de positie van de Duitse keizer, die toen via het kapittel samen met de bisschop van Luik over Maastricht heerste. De verering van de relieken van St. Servaas in Maastricht en de relieken die waren geschonken aan de Duitse keizers in Aken leidden tot de zevenjaarlijkse heiligdomsvaarten naar Aken en Maastricht. In Wittem werd het 15^e eeuwse blokboek (schetsboek) van St. Servaas gebruikt om dit bijzondere verhaal te vertellen.

Internationaal

In de tentoonstelling ‘Devotie en Duende’ in het Ursulinenklooster aan de Grote Gracht 74 in Maastricht werd tegelijkertijd de Maastrichtse Heiligdomsvaart in een internationale context geplaatst. Foto’s van de Udense fotograaf Willem Kuijpers van de Maastrichtse Heiligdomsvaart 2018 en van de devotie van haar deelnemers werden geplaatst tussen foto’s van oude katholieke processies in Zuid-Spanje en op Sicilië.

Wat opvalt is dat de kleurenrijkdom in Maastricht niet onderdoet voor die in Mediterrane gebieden. Maar het is toch vooral de toewijding (devotie) van de individuele deelnemers die je raakt. In Maastricht staat de Heiligdomsvaart niet alleen voor pronk en pracht, zo blijkt wel uit de foto’s, maar ook voor waardigheid, die soms overgaat in een diep religieus gevoel. In Sicilië en Zuid-Spanje gaat deze devotie soms over in “duende”, een toestand waarbij mensen overmand worden door emoties en als het ware uit zichzelf treden.

Een dergelijke gemoedstoestand bereiken de Maastrichtenaren niet. Niemand verliest in de Heiligdomsvaart zijn of haar waardigheid uit het oog en alleen in zeldzame momenten dat deelnemers zich onbespied achten keren sommigen in zichzelf. Willem Kuijpers is erin geslaagd om een verband te leggen tussen de Maastrichtse Heiligdomsvaart, die hij in 2018 voor het eerst meemaakte, en de Mediterrane processies, die hij al jaren fotografeert. Zijn foto's tonen in deze internationale context van Mediterrane processies een verrassende emotionele dimensie van de Maastrichtse Heiligdomsvaart.

INTERVIEW MET WILLEM KUIJPERS: OFWEL HOE ARM RIJK KAN ZIJN

Willem, hoe ben je met processies in aanraking gekomen? Is het begonnen in Sicilië?

Ja, het is begonnen in 2001 toen ik vastliep in mijn werk. Ik zag bij een leverancier een folder voor een fotografie workshop in Italië. Een van de workshops was op Sicilië rond de Goede Week. Omdat ik betrokken ben als vrijwilliger bij het museum voor Religieuze Kunst in Uden, koos ik voor die workshop. Misschien kan ik er in het museum iets mee, zo dacht ik. Probleem was dat ik als studiofotograaf het fotograferen op de straat niet meer gewend was, zodat het mij tegenviel om goede foto's te maken. Ik vond het heerlijk om op Sicilië te zijn, maar het eindresultaat vond ik teleurstellend. Daar kwam een kentering in bij een workshop van een Siciliaanse fotograaf op Cuba. Daar heb ik veel geleerd. Het bleek overigens dat hij op één van mijn foto's stond van mijn eerste workshop op Sicilië. Met hem heb ik toen vervolgens een workshop Sicilië gedaan, weer in de Goede Week en vanaf dat moment voelde ik dat de kwaliteit en het onderwerp groeiden.

Het onderwerp, de sfeer, hoe mensen ermee omgaan, de Italiaanse ziel en volksaard of hoe je dat moet zeggen. Dat alles sprak me aan. Enerzijds is het een heel serieuze aangelegenheid, anderzijds is het toch iets speels en "alles kan". Het afgebakende dat plechtigheden hier in Nederland hebben, speelt daar, op Sicilië, niet. Ze zijn op Sicilië juist trots dat jij speciaal voor hen uit Nederland komt om hen te fotograferen. Je wordt uitgenodigd, maar behalve deze hartelijkheid is er meer dat in Sicilië aanspreekt. Zo is er een heel grote

diversiteit van culture op Sicilië. Dat heeft te maken met de ligging tussen Azië, Europa en Afrika. Er zijn door de eeuwen heen veel invloeden geweest (Byzantijnen, Spanjaarden, Islam, Grieks). In sommige plaatsen zijn er rituelen die ons compleet vreemd zijn. In Trapani is de kruisweg die rondgedragen wordt, voor ons Nederlandse katholieken heel helder. Maar in San Fratello, la Festa dei Giudei, de Joden die proberen de kruisiging te voorkomen, dat staat verder van ons af. Zo zijn er verschillende plekken met verschillende tradities en benaderingen en dat maakt Sicilië interessant.

Zijn niet ook de emoties verschillend bij de feesten en in de diverse landen waar je geweest bent?

Ik heb het gevoel dat het langzaamaan meer theater wordt dan emotie. Het is gestoeld op geloof en historie. Die liggen vast. De emoties in Trapani hebben er ook mee te maken dat de processie zo'n 24 uur in beslag neemt, waarbij het ruim een half uur duurt om elke zware beeldengroep achterwaarts de kerk in te manoeuvreren. Dan komt alles bij de deelnemers los. Toen ik aldus Sicilië had gedaan, besloot ik een keer naar Sevilla, Spanje te gaan voor de goede week daar. Daar gaat het evenzeer om boetedoening, het meedragen van kruisen, de maskers, cappuccios en de Mariaverering. Verschillende groepen die door elkaar bewegen en tenslotte achtereen de kerk ingaan. Maar visueel is Spanje voor mij wat minder interessant omdat je geen emoties ziet door de cappuccios en doordat de dragers er onder de beeldengroepen lopen. Op Sicilië lopen ze aan de buitenkant waardoor je beter de pijn en emotie ziet. Maar tegelijkertijd zie je op Sicilië ook weer invloeden uit Spanje. Daar zijn er ook groepen die met cappuccios lopen. Dat is vanuit Spanje daar gekomen. Het jaar daarop wilde ik niet weer de Goede Week doen, waardoor het La romeria del Rocio werd. Dat is geen processie maar een bedevaart met pinksteren naar de Maagd van El Rocio.

Hoe heb je onlangs de Heiligdomsvaart in Maastricht ervaren? Er wordt daar wel over folklore gesproken, maar mensen willen bij het ronddragen van de relieken ook waardigheid laten zien. Hoe verhoudt zich die Heiligdomsvaart tot wat je in het Mediterrane zuiden gefotografeerd hebt?

Ik heb de Maastrichtse Heiligdomsvaart beleefd als een zeer serieuze bezigheid. Mensen waren erg gemotiveerd. Maar het is wel verstandelijker als in het Zuiden. Spanje, Sicilië, Zuid-Amerika, daar speelt een bepaalde frivoliteit. In Maastricht werd ik bijvoorbeeld terecht gewezen toen ik voor een groep liep om de foto te maken met de rode toren en het kruisbeeld. Op een gegeven moment zie je die foto voor je en dan denk je: "dit moet ik hebben". Dan ga je helemaal op in je werk, je fotograferen. Het werd toen niet in dank afgenomen dat ik daardoor in de weg moest lopen. Toen merkte ik dat ik daar hier wel rekening mee moet

houden. Dat hoefde ik op Sicilië niet. Daar doet men niet moeilijk. Op Sicilië houden ze mij juist in de gaten om te zorgen dat er niks met mij gebeurt. De mensen trekken me dan mee en leiden me door de menigte. Ik loop ook daar wel in de weg, maar daar is het geen probleem.

Ik had vooraf eigenlijk geen idee wat de Heiligdomsvaart inhoudt. Ik heb daarom op internet wat gekeken. Je hebt natuurlijk wel een idee hoe processies gaan. Het dragen van beeldengroepen. Dat is overal de basis. Dat is in Maastricht niet anders. Wat me in Maastricht verraste was de snelheid. De ommeegang van de Heiligdomsvaart is relatief snel afgelopen, binnen 2-3 uur. Dus je moet als fotograaf snel de goede plekken vinden en handelen. In Italië lopen de processies door tot in het oneindige. Dat is nooit binnen een paar uur afgelopen. Ze sjouwen uren door de straten van een dorp, dus je hebt veel meer tijd om te anticiperen, om erin mee te groeien.

Heb je de processies ook als groepsgebeuren ervaren? Wat heeft het je zelf gebracht?

Het is echt groepsgebonden. Je hebt wel een onderscheid tussen grote plaatsen en dorpen. In een dorp is werkelijk iedereen bij de processies betrokken. In een stad als Trapani is er een vaste kern. Elke statie is van een groep, bijvoorbeeld van een broederschap of gilde. De broederschappen hebben ieder voor zich een eigen gemeenschapsruimte waar ze samen komen. Dat zijn hechte groepen. Zo'n gemeenschap zie je in Nederland niet zo. Je ziet op Sicilië goed hoe de mensen in het leven staan. Dat heeft me verrijkt. Het is moeilijk uit te leggen. Het is een gevoel. In Sicilië aankomen voelt voor mij als thuiskomen. Dat gevoel heb ik ook in Spanje en in Mexico. Het gaat denk ik om de mensen, de cultuur en de manier waarop ze in het leven staan. Je ziet op Cuba hoe arm rijk kan zijn en hoe dan hier in het welvarende Nederland rijk arm kan zijn. Dat mensen met weinig kunnen genieten van het leven, terwijl wij in het Westen met al onze rijkdom veel chagrijn hebben. Dat heeft me meer dan het religieuze getroffen.

Evaluatie Maand van het Katholieke Erfgoed, juni 2018

1. Abt Emo en St. Gerlach

Heiligdom St. Gerlach

De tentoonstelling over abt Emo en de kluizenaar Gerlach van Houthem was een kennismaking met twee Middeleeuwse reizigers. Op meer dan 80 panelen en 6 tekeningen en met hulp van 2 films konden de bezoekers het leven en de avontuurlijke reizen van de beide hoofdpersonen volgen. Prof. Dick de Boer plaatste hun levens en reizen tijdens zijn lezing in de context van de grote bewegingen die aan het begin van de 13e eeuw in Europa plaatsvonden. De tentoonstelling werd zeer goed bezocht en werd uitstekend begeleid door het team van Heiligdom St. Gerlach.

2. Broonk! Hoogcruts en Margraten

De tentoonstelling Broonk! in het voormalige klooster der kannuniken van het H. Graf in Hoogcruts en het gemeentehuis van Margraten ging gepaard met concerten van fanfares en een harmonie uit nabije dorpen (Noorbeek, Reijmerstok, Slenaken). Het klooster kwam weer tot leven. Er waren voor het eerst sinds meer dan 50 jaar weer Heilige Missen in de (openlucht) kapel van het Klooster. De vele bezoekers keken ook met belangstelling naar de panelen en films over de processies van Eijsden en Gronsveld, die onderdeel waren van de tentoonstelling Broonk! over de sacramentsprocessies in het heuveland rond Eijsden en Margraten.

3. Sleutel naar de Hemel Klooster Wittem

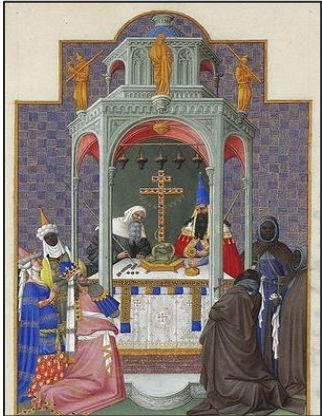
De tentoonstelling Sleutel naar de Hemel in de kloosterbibliotheek Wittem zag er prachtig uit maar werd helaas maar matig bezocht. Streven is om de tentoonstelling begin 2019 in Maastricht weer op te bouwen in combinatie met de foto's van de Heiligdomsvaart van Willem Kuijpers (zie hierna). De Nieuwe Collectie droeg zorg voor deze goed verzorgde tentoonstelling met het leven van St. Servaas in ongeveer 25 afdraken op papier, de Noodkist als installatie hoog in de bibliotheek installatie (Noodkist), een kunstwerk op basis van het tegelpatroon van de St. Servaaskerk en projecties van oude beelden van de Heiligdomsvaart. Een erg interessante lezing van Fred Ashmann: *Orde en Verwarring: De Noodkist anders bekeken*, waarvan een samenvatting is opgenomen in het boek "Op Zoek naar de Hemel" bekroonde de tentoonstelling.

4. Devotie en Duende Maastricht

Over de tentoonstelling Devotie en Duende in het Ursulinenklooster in Maastricht met meer dan 60 foto's van de processiefotograaf Willem Kuijpers elders in deze Nieuwsbrief meer. De tentoonstelling werd in september 2018 herhaald in het Ontmoetingscentrum van het oude Redemptoristenklooster aan de Keizersgracht in Amsterdam.

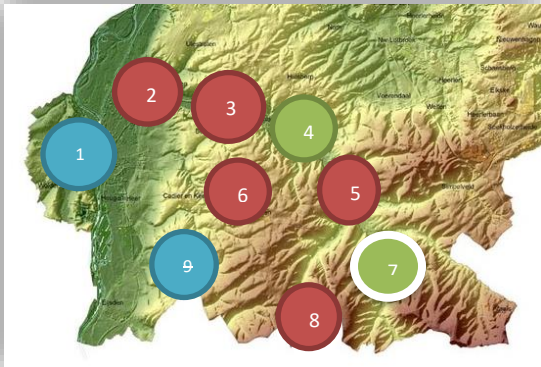
5. Boeken

HET KATHOLIEKE ERFGOED VAN ZUID-LIMBURG EN HET OMLIGGENDE HEUVELLAND	PROCESSIES EN BEDEVAARTEN IN HET HEUVELLAND
Op zoek naar de hemel Deel 1 Hoge Middeleeuwen	BROONK! Maand van het Katholieke Erfgoed 2018

De beide boeken die zijn verschenen in het kader van de Maand van het Katholieke Erfgoed 2018, “Broonk” over de processies in het heuvelland (met diverse interviews) en “Op zoek naar de Hemel” over de katholieke geschiedenis van het heuvelland in de Middeleeuwen kunnen worden besteld bij Kloosterboekwinkel Wittem, T 043 450 2332, boekwinkel@kloosterwittem.nl

PELGRIMSROUTE

LANGS MAAS, GEUL EN GULP TIJDENS MAAND VAN HET KATHOLIEKE ERFGOED, JUNI 2018

Tentoonstellingen	
	1. Ursulinenkapel Maastricht “Devotie en Duende” 2. Erfgoedhuis Meerssen “Gank nao Meerssen” 3. Heiligdom St. Gerlach Reizen van Gerlach en Emo 4. De Kluis Valkenburg “Sjaasberger Gaank” 5. Kloosterbibliotheek Wittem Sleutel naar de Hemel 6. Gem. Huis Margraten Broonk! 7. Kasteel Karsveld Bouwfragmenten H. Stede 8. Klooster Hoogcruts Broonk! 9. Atelier Sjeff Hutsch Afscheid Sjeff Hutschemakers

Question of God - Today

Gerhard Cardinal Müller

A respected contemporary philosopher, Volker Gerhardt of Humboldt-University Berlin, recently has presented a project of "Rational Theology." His book has the significant title: "Sense of Being. An approach to the Divine."¹

In the introduction of his book, Volker Gerhardt speaks a bit ironically of how a leading professor of philosophy at one of the major German Universities used to explain rather authoritatively, and without the benefit of doubt, that *today* God is no longer a subject of philosophy. He used the phrase of Nietzsche "*Tod Gottes*-The Death of God" to prove definitely that it is not rationally possible to treat an unexisting being. During his dramatic presentation, this esteemed colleague did not realize the fact that Nietzsche's phrase "Death of God" is not the conclusion of a neutral scientific result of research. Thus the terror of nihilism is evident, which devoids our being of any security or direction. In the meantime, the same professor seems to have realized that the question of God cannot be killed as long as human beings in their fragile existence deal with the quest of their individual being, and the being of all of humanity, of whom he acknowledges, that I am a part of as well.

Thus God is a very meritorious and inevitable subject which is linked to the question of my own self, whether I believe in God or deny as an atheist his existence, or whether I skeptically doubt God's interest in me.

A priori it would be absurd to try to prove or disprove by means of natural science or the methods of natural science, *quasi more geometrico*, the existence of a thing or a living being beyond the empirical world as precisely part of this world because God, per definition, does not belong to the universe. He is neither part of the empirical or phenomenal world nor is he an imminent force in her, but rather he is the transcendent origin and cause. Moreover, now the task is to demonstrate relatively to the human spirit, and the one and the whole of the world, that the question for the transcendent origin and goal of man and the world is both **reasonable** and **rational**.

To discover the sense of the totality of existence in its transcendent origin does not mean to be condemned having to invent it. How would that be possible for mortal beings?

Out of faith in God emerges another consequence that we do not need to justify to ourselves that we exist, or that we take the place of others, or that we may become burdensome to others as children, or as infirmed or elderly. On the contrary, God justifies that I am and that I am who I am. To beg pardon for one's existence is an offense to God. In believing in the good and merciful God, the feeling disappears that everything is without sense and futile. The apostle gives this expression: "But when the kindness and generous love of our savior appeared, not because of any righteous deeds we had done but because of his mercy, he saved us through the bath of his rebirth and renewal by the Holy Spirit(Tit 3:4-5)."

The atheistic conviction that intellectual history and the breathtaking progress of natural and technical sciences, as well as global and digitalized ways of knowing, cohesively would lead into total immanentism and secularism, is contradicted by the fact that the human being always asks anew, and wants to ask, the existential questions regarding his origin and destiny. The question about the sense of being and the goal of our existence

¹¹Berlin, 2.Edition 2015.

thus cannot be dismissed by positivism as devoid of sense, or irrational, and hence it cannot be forced to silence.²

In his book "Der letzte Gottesbeweis" the philosopher Robert Spaemann offers the following statement: "Until now sciences have not offered one single serious argument against the rumor about God but have only made recourse to the approach of the scientific *Weltanschauung*, or scientism; Hence what Wittgenstein called the superstition of modernity. Contemporary science is exploration based on conditions. Contemporary science does not ask what something is in its essence, or why it exists, but it asks what are the conditions of its being, or of its origins. To be, to be onself, effectively means emancipation from the conditions of becoming. The unconditional, thus God, by definition, cannot logically appear within a scientific and imminent framework based on conditions, for example, like the role of a projector while viewing a movie screen... The alternative is not to be phrased: The possibility of scientific explanation of the existing world or faith in God but renouncement of understanding the world, resignation, or faith in God.... The faith in God is faith in God as ultimate foundation of the world who in himself is not without foundation hence faith is not irrational but God is light, transparent in himself, and hence he is his own foundation."³

Here we are not dealing with the specific philosophical question whether a preference is to be given to a transcendental or an ontological approach respectively, or given the impossibility of separation of self-transcendence and world-transcendence, whether in the cognitive act a synthesis of both points of departure recommends itself to reason. Both of these approaches lead either to God as an absolute spirit, the infinite consciousness of God as himself, or to being that exists in himself without outside cause (*ipsum esse per se subsistens*). Considering in philosophical theology reason as the *locus* for the insipient asking of the question of God we do not intend mere instrumental reason or simply intelligence as strategy of survival, which according to Nietzsche does not distinguish us fundamentally from "intelligent animals". He intends by the use of the term "reason" to mean "the capacity by which man transcends himself and his environment and he himself relates to a reality transcendent of himself. To believe that God is means that he is not our thought, but we are his thought"⁴.

Considering the intimate links between the philosophical and theological approach to the question of the knowledge of God, for clarification I would like to emphasize their fundamental difference. Looking at Divine Revelation, we do not only affirm that God is the absolute spirit, and that he is being, subsisting in himself and for himself. For the believing Christian the highest knowledge consists in the fact that God is love (1 Jn 4: 8,16) in the communion of Father, Son and Spirit. By means of reason we can attain the knowledge that God is mystery and the Unknown to us but that He in his self-revelation makes himself known to us in his Word and the Holy Spirit, freely giving himself to be loved.⁵

²Charles Taylor offers a fundamental analysis of the philosophical and religious orientation of our times Eine grundlegende Analyse der geistigen und religiösen Situation der Zeit bietet Charles Taylor, A Secular Age [German Edition Ein säkulares Zeitalter, Frankfurt a.M. 2009].

³München 2007,11.

⁴Robert Spaemann, Der letzte Gottesbeweis, München 2007,20.

⁵Thomas von Aquin, De pot. q.7 a.5. ad 14.

The contemporary estrangement from God, in its whole spectrum, beginning with the depersonalization of God in pantheism and deism to resignational agnosticism and aggressive neo-atheism, declaring all religion harmful and to be fought against⁶, ultimately has two roots:

At first, there is *philosophical epistemology*. It reduces the spectrum of metaphysical reason to the point, especially with Kant, that God merely remains as an ideal of pure reason respectively as a postulate of practical, or moral, reason. Thus, theology as science, appears to have become totally obsolete.

Secondly, connected to the first point there is *scientific Weltanschauung*. The point of departure is modern natural science. Despite reducing themselves methodologically to the empirically verifiable, and mathematically describable, thus the logical structure of matter, natural sciences effectively, in connection with monistic materialism, reduce all being and all objects of knowledge to the empirical alone. Knowing as knowledge of the empirical is opposed to faith as knowledge of God in a sense revealing way. As a paradoxical consequence, knowledge becomes faith for those believing thus in scientific knowledge and progress; and faith, in its essence a personal cognitive and free relation to God, is reduced to empirical knowledge alone. Thus God becomes a necessary or superfluous hypothesis to explain the existence or the utility of natural processes [God as constructor of the mechanical world clock or the intelligent designer of nature or programmer of evolution].

Positivism as so called “scientific *Weltanschauung*” draws a reductionistic consequence for the definition of man: Man is nothing other than matter, nothing other than a machine, an animal, and his brain is nothing more than a computer, to be surpassed by artificial intelligence. He is one species among others with a typical tendency to declare himself superior to other species. Therefore, for example, an animal with a higher output of intelligence is to be considered above a mentally ill person, or above an embryo or a toddler incapable of counting. It becomes clear thus in ethics that the difference between good and evil has been replaced by the categories of the useful and the purposeful and the quantifiable. In his work “Système de la nature” (1770) Paul Henri d'Holbach reduces empirical naturalism to eternally existing matter. Simply due to mechanical, and today must be added biological and chemical laws, matter by way of evolution of living beings gives herself *gestalt* in the form of being and species. Life itself and consciousness of man thus would appear to be higher forms of self-organizing matter. Contents of ideas of consciousness like the idea of God and moral imperatives thus appear to be results of products of sensuality and the will to survive. Nothing would correspond to the ideas of our mind other than matter and evolution. They are either vestiges of the infantile phase of a person, or of the species conditioned by developmental psychology, or read in terms of social politics, instruments of power of church and state. Only when the blockages of metaphysics and revealed religion, mainly Christianity, have been overcome would man have unconditioned insight into his situation and he would become free from superstition and religious fanaticism by which the clergy keeps captive the people in dependency. Tolerance on the basis of agnosticism and relativism has the task “so they opine” to sweep away the unflexible dogmatic faith of the Church. A sensual lifestyle would free us from the legalistic morality of Christianity which they perceive as being against the free expression of our bodies.

A radically anti-religiously coined illuminism was convinced to be able to free humanity from all evils and prepare a luminous and lofty future on the condition of pedagogically implementing atheism in a society where autonomy would replace theonomy and anthropocentrism would replace theocentrism. Similar consequences result from insights of neurology in the interpretation of monistic materialism when even the most abstract thinking efforts of the human brain would have a measurable quantifiable material energy; thus the brain is reduced to nothing more than a computer which merely processes information. The spirit would simply be an

⁶ Cf the pertaining analysis, Alexander Kissler *Der aufgeklärte Gott. Wie die Religion zur Vernunft kam*, München 2008.

epiphenomenon of matter. Hence in connection with evolutionary biology newer philosophy would approximately empirically prove that man has neither reason capable of transcendence, nor the capability of distinguishing truth from lies, nor the possession of will, capable in self-initiated freedom to opt for good and reject evil. The definition of the true good will thus be decided by the majority, or even the minority, of thus illuminated citizens on behalf of the ignorant and dependent, minority.

Against this hypothesis it is legitimate to ask, if the human spirit does not exist, to whom would this theory make any sense? Every insight presupposes the ontological distinction between the subject of knowledge and the object of knowledge.

Positivism in natural social and historical sciences, as well as critical rationalism, renders obsolete the philosophical and theological reflection about the fundamental and existential questions concerning the origin and destiny of human existence. As opposed to the joy of the Gospel, the prospect of such an anthropology provokes a collective depression in the human heart. Bertrand Russell (1872-1970), coined one of the fathers of analytical philosophy, expresses a consciousness of time without transcendence, proper to monistic naturalism as he speaks about "the world as a random coincidence within the change of lunar systems".⁷ In reference to a possibly overwhelming emotion, when faced with the insights of astrophysics, or of evolutionary science, Jacques Monod expressed the shattering sensation of man as being lost in the infinite space and time of the cosmos: "The old covenant is broken, man finally knows he is alone in the incompassionate vastness of the universe out of which he randomly came forth."⁸ There remains only one solution, to make the best out of oneself in this brief earthly existence before falling into eternal oblivion. That sense of the absence of God within the hopeless dimension of time and space here on our tiny planet finds an echo within us as man gives up his tragic existence, or to numb the pain of his transience.

The nameless committal of the dead, as is chosen unfortunately by many today, is just the tragic consequence of this existential nihilism. As the recycling of my ashes as fertile soil within the cycle of nature is not an act of love, the disappearing in eternal anonymity constitutes an absurd renouncement of my dignity as son and daughter of the loving Father in heaven. The biblical experience with the God of Israel who protects and frees his people expresses a consoling certainty: "Fear not, for I have redeemed you; I have called you by name: You are mine (Is 43:1)."

In historical perspective, even as Christians are corresponsable for the loss of the credibility of Revelation, when they subject religion to the purposes of society and state -as in the case of the Gallican Church in the Ancien régime- or in the attempt to justify the contents of faith by outdated worldviews of natural sciences, there remains but a systematic complex of radically rendering immanent our comprehension of global reality. The core of specific atheism, as it took its origin in the background and in strict contradiction to Western Christianity, appears to me as the contradiction between grace and freedom sensed to be insurmountable. Is there space for human freedom when God is everything and He alone operates, or does man need to fend for freedom against an overpowering God?

The opinion of Bertrand Russell, being pragmatic for the Western critique of religion in the thought of empiricism and sensualism- which begins with David Hume and continues with Ludwig Feuerbach to Sigmund Freud: religion, in particular Christianity, appears to be the result of an illness born out of fear. The Western critique of religion thus accuses Judaism, Christianity and Islam to be slave religions because of their demand for unconditional submission. "The entire idea of a ruling God is born out of oriental totalitarian

⁷Warum ich kein Christ bin, München 1963, 24.

⁸ Zufall und Notwendigkeit, München 1971, 219.

despotism. This is a concept totally unworthy of a free man”⁹. With all due respect, you could expect better biblical knowledge. Is the memory forgotten of the God of Israel who reveals himself as the liberator of his people out of the house of slavery in Egypt or out of Babylonian captivity? In the New Testament the liberation of the whole of creation “out of slavery and the being lost to the freedom and the glory of the children of God (Rom 8:21)” are the fruit of the redeeming work of Christ on the Cross.

That God, being refused in this approach, appears to be just a hypothesis of idealistic speculation or of a false approach to the doctrine on grace as a stopgap of natural scientific research; but is not the living and merciful God of Abraham Isaac and Jacob and the Father of Our Lord and God Jesus Christ who has given us being and wants to make us complete in his love.

The Pastoral Constitution "The Church in the Modern World" of the Second Vatican Council grasps the mindset of the real existing atheism in its different phenomena, and excesses, in the following sense. To the belief in God as ultimate origin and goal of man, and world atheism proposes man to be for himself origin and goal. Thus man would have the necessity and ability to create himself and redeem himself, and in consequence would have to liberate himself of all creational contingency, or at least like a demiurge he could condition himself mentally and psychologically and model himself physically and socially. Religion intended as relation to God, in whatever historical form, is considered by atheism as an expression of estrangement of man to himself, or as a means to keep him dependent and ignorant. Religion is the opium of the people. Counterposed to redemption by God's glorious grace is the self-created paradise on earth that humanity has known unto now only as hell on earth.

Demanding atheism opposes a phantom, while ignoring that divine grace creates human freedom, boosts and perfects it, because the essence of God is not restricted to mere power but love that shares itself.

His omnipotence expresses itself, and is experienced, as the gift of being by which we may participate in his life, and in knowing God. Thus He does not really gain anything or lose anything, as he calls us into being when he kindles the desire in our hearts to be united with him, because God is love.

It is very possible that the profound confusion about the division of Western Christianity and the tremendous religious wars in England, France, and Germany and elsewhere have profoundly damaged the faith of modern man in the God of love. But besides a slighting by the erroneous opinion of grace hindering or obstructing freedom, and self-determination, the tendency towards imposing atheism seems to be based on the “will to power,” and this will is connected with the empowerment to declare oneself the law of being and the law of good. Since the French Revolution unto now, atheistic political ideologies continue to fascinate the masses as they want to be absolute power above nature, above history and society, invading to the inner core of thoughts, and of conscience, of every single person (i.e. the mania of absolute control of secret services, on telephones, SMS, Twitter and Facebook).

The Church does not combat inhuman atheism, in its power, by the same means as presently used in government, academics and media. Since God loves those people as well who remain not knowing him or denying him- according to our conviction-we have to look for the appropriate means to open up to the people the access to the mystery of being and of love that has communicated itself to us in God the creator, the

⁹Warum ich kein Christ bin, München 1963, 36.

redeemer and in the one who perfects.....This intends, as the Council said, " a proper presentation of the Church's teaching as well as in the integral life of the Church and her members."¹⁰

Against the prejudices and erroneous perceptions of modern atheism, Vatican II states: "The Church holds that the recognition of God is in no way hostile to man's dignity, since this dignity is rooted and perfected in God. For man was made an intelligent and free member of society by God Who created him, but even more important, he is called as a son to commune with God and share in His happiness. She further teaches that a hope related to the end of time does not diminish the importance of intervening duties but rather undergirds the acquittal of them with fresh incentives. By contrast, when a divine instruction and the hope of life eternal are wanting, man's dignity is most grievously lacerated, as current events often attest; the enigma of life and death, of guilt and of grief go unsolved with the frequent result that men succumb to despair. Meanwhile every man remains to himself an unsolved puzzle, however obscurely he may perceive it. For on certain occasions no one can entirely escape the kind of self-questioning mentioned earlier, especially when life's major events take place. To this questioning only God fully and most certainly provides an answer as He summons man to higher knowledge and humbler probing."¹¹

Only thus one can escape the "Dialectic of Illuminism-Dialektik der Aufklärung" (1944)¹² and a reversal into despotism and totalitarian ideologies, and the tragedy of "atheistic humanism (1950)."¹³

Only someone disregarding the dramatic situation of the modern world would refuse this insight. Pope Francis very often repeats we are already in World War III. Saying this he is referring to the "Globalization of Irresponsibility".¹⁴ In a global context one may just think about civil wars, genocides, denigration of children, women and men as work and sex slaves, mass exodus, migration of millions, hunger and poverty for half of humanity, the innumerable number of children and youth without human care and education without hope for a professional future, orphans of divorce, rampant capitalism, and everything that subjects man to the dictatorship of economic profit, the globally agitating terrorism and criminal gangs and governments and organized crime, the conscious destabilization of legal order and the subjection and subordination of common good in favor of group interests, even in established democracies.

In our technically efficient civilization the crisis of modernity and post-modernity becomes apparent to everyone who can see.¹⁵

Because of a lacking link to transcendence, post-modernity basically seems to be based on a deficient image of man leading to the fatal consequence of loss of solidarity and disintegration of social bonds. When man is reduced to a product of self-entertaining matter, or to a construct of society, or to a mere participant in social networks, or to a payer into the pension funds, then he is deprived of his being subject, of his being a person, because he would be reduced to a means of industrial productivity, of political power, or to biological matter for research. Behind the shining facade of the beautiful new world is hidden the entire dimension of this misery: solitude and isolation, psychological and spiritual suffering, augmenting violence and brutality,

¹⁰ *Gaudium et spes* 21.

¹¹ *Gaudium et spes* 21.

¹² Max Horkheimer/Theodor W. Adorno, Frankfurt a.M. 1969.

¹³ Henri de Lubac, *Über Gott hinaus*, Einsiedeln 1984.

¹⁴ Apost. Exhort. *Evangelii gaudium* (2013), art. 52-75.

¹⁵ Cf. the profound study of Matthew Fforde, *Entsozialisierung. Die Krise der Postmoderne*, Freiburg i.Br. 2016.

egocentrism, orientation towards personal profit and ego driven self-realization, and the rejected primary communion within the family.

All designs, denying the irreducible property of man as person – intending the spiritual nature and the immortality of the soul as substantial form of human nature in body and spirit, and her unfolding in history and culture, – despite all contradictions among themselves – agree in relativism concerning the question of truth; thus they exclude the irreducible property of man as person, wanting to dissociate man from his essential relation to the transcendent God, subjecting him to the absolute dominion of man above human beings. The denial of objective truth does not lead to freedom, because the opposite of truth is lie. Hence truth is not the reason for intolerance as the demand for social justice does not provoke automatically inter-class warfare. Relativism is not the basis for tolerance and the free entering into relation of cognitive man with the truth of reality and of being but, – as has justly been stated – leads toward dictatorship of those who reclaim for themselves the absolute insight or hold themselves to be the only good people. Relativism contradicts itself in apodictically reclaiming for itself absolute value and concomitantly denies the existence and recognizability of truth outside its own.

There certainly exists a number of interpretations of world, and of being, as the Second Vatican Council states in the Pastoral Constitution on the Church in the Modern World: faced with the global political, moral, economic and religious crisis augments the number “of the people who raise the most basic questions or recognize them with a new sharpness: what is man? What is this sense of sorrow, of evil, of death, which continues to exist despite so much progress? What purpose have these victories purchased at so high a cost? What can man offer to society, what can he expect from it? What follows this earthly life?”¹⁶

The Church represents an anthropology that certainly receives its basic contents from Jewish-Christian tradition; at the same time, in its positive and constructive orientation, it can find itself in common action with many people of good will and of different religious and ethical traditions.

Rationally it is possible for all insights, or results, of modern, natural, and historical sciences to enter into synthesis with the insights of Revelation, thus a contemporary Christian is not compelled to live in two different intellectual and spiritual worlds. More than that, the Christian message is the gospel of love, and the truth of the truth is not power but love. Power without service, wealth without generosity, eros without agape are incapable of satisfying the human heart. Both self-acceptance and charity to one's neighbor are critical, as God has already unconditionally accepted and loved each one of us.

The experience of God as sense and goal of man signifies the end of a dialectic of negativity, and of all the insanity in the history of the world.

Only faith in God is capable of an integral vision of the totality of reality; faith is participation in the unending mystery of God which at first reveals itself “indistinctly as in a mirror” (1 Cor 13:12). God's mystery does not present itself as an impenetrable thicket, or a black abyss, or as nihilistic nothingness, he is luminous overabundance, and all goodness; we see the world in his light. Figuratively speaking, we are not capable of viewing the sun that directly, despite the fact that we perceive everything in the light of the sun.

¹⁶Gaudium et spes 10.

In the letter to the Romans, the Apostle Paul insists man in his “impiety and wickedness” and in his “oppressing the truth” has no excuse by way of his ignorance of the existence of God. Because, “since the beginning of the world his invisible attributes of eternal power and divinity have been able to be understood and perceived in what he has made” (Rom 1:20).

Even the pagans who have not received the revelations of the law as the Jews on Sinai, do know the natural law accessible to reason because it is inscribed in their heart and they ponder it in their thoughts (Rom 2:14 f).

God remains the mystery beyond us. He is the subject of Revelation, of his glory, of the works of nature and history, by the prophets, and ultimately and unsurpassably he has *spoken to us* in his Son, person to person. We are able to speak to him in profession and prayer, and the Church is able to speak *about him* and to give witness to him in the dialogical proclamation of the Gospel.

Specifically, in professing God as Trinity, the *proprium* of Christianity is exposed. Trinitarian Faith thus distinguishes Christianity from Old Testament Jewish and Koranic, as well as speculative, monotheism.

Unitarian monotheism cannot deny logical sense to Trinitarian monotheism because its consistence is formed by the divine logic of love which enacts or realizes the essence of God in the co-relations of the three divine persons which in turn do not divide his essence, but eternally manifest the essence of God. This fact is beyond human cognition, at the same time, by God’s self-revelation, being called to participate in God’s self-cognition by analogy in his Eternal Word that became flesh, called to union in him in the love of the Holy Spirit.

Being children of God in Christ, and the friendship with God in the Holy Spirit, are the essential points of convergence for the Christian concept of man. The Church affirms that the magnitude of the mystery of man is able to be fully perceived only in the light of Christ, and only in him the enigma of suffering and death will not overwhelm us.

The question of God for contemporary man certainly is an intellectual challenge, but it is even more an existential one. In the face of death faith must sustain its last trial.

When Dietrich Bonhoeffer was about thirty-nine years old, a camp physician who accompanied him on his way to execution on April 9, 1945 in Flossenbürg Concentration Camp recalls: “Through the half open door of a room in the barracks I saw Pastor Bonhoeffer, before divesting his prison clothes, on his knees in intense prayer before his Lord and God. The profoundly devout and convinced manner of prayer of this extraordinarily sympathetic man has touched me to my core. Even at the place of execution itself he said another short prayer and then courageously mounted the steps to the gallow”.¹⁷

And his last words facing death were: “It’s the end- but for me it is the beginning of life.”¹⁸

¹⁷Eberhard Bethge, Dietrich Bonhoeffer. Theologe-Christ- Zeitgenosse, München 1983, 1038.

¹⁸Ebd. 1037.

Catechismus van Sinterklaas

(Godfried Bomans¹⁹)

Vraag: Bestaan er meerdere Sinterklazen?

Antwoord: Er bestaat slechts één Sinterklaas, doch in meerdere personen.

Vraag: Wat moeten wij denken van de mening dat er geen Sinterklaas zou bestaan?

Antwoord: De mening dat er geen Sinterklaas zou bestaan, is een afschuwelijke ketterij, die wij met kracht moeten bestrijden.

Vraag: Kunnen zij, die niet in Sinterklaas geloven, toch nog tot de gelovigen gerekend worden?

Antwoord: Zij die niet in Sinterklaas geloven, kunnen voorzeker nog tot de gelovigen gerekend worden. Maar Sinterklaas houdt niet meer van hen. Zij behoren derhalve niet meer tot de beminde, maar tot de volwassen gelovigen.

Vraag: Hoe is het mogelijk dat Sinterklaas met paard en al door de schoorsteen komt?

Antwoord: Dat Sinterklaas met paard en al door de schoorsteen komt, is een mysterie, dat wij kinderlijk moeten aanvaarden.

Vraag: Zal ons dit mysterie ooit worden uitgelegd?

Antwoord: Dit mysterie zal ons in het hiernamaals door Sinterklaas zelf worden uitgelegd.

Vraag: Is Sinterklaas in de hemel?

Antwoord: Wis en waarachtig, wat zullen we nou hebben?

Vraag: Hoe kan Hij dan elk jaar uit Spanje komen?

Antwoord: Dat Sinterklaas in de hemel is, en toch elk jaar uit Spanje komt, is weer een van die mysteries, die wij met blijmoedigheid moeten aanvaarden.

Vraag: Zal ook dit mysterie later worden uitgelegd?

Antwoord: Dit mysterie zal nimmer worden uitgelegd.

Vraag: Is Sinterklaas ook klein geweest?

Antwoord: Sinterklaas is nimmer klein geweest, maar terstond als Sinterklaas geboren.

Vraag: Is dit ook een mysterie?

Antwoord: Dit is volstrekt geen mysterie. Want als Sinterklaas klein geweest was, had Hij in zichzelf moeten geloven, en iemand, die in zichzelf gelooft kan niet heilig worden.

Vraag: Waarom rijdt Sinterklaas over de daken?

Antwoord: Sinterklaas rijdt over de daken om vijf redenen:

1. omdat het een wonder is;
2. omdat daar het minste kwaad gebeurt;
3. omdat daar de meeste schoorstenen staan;

¹⁹ Deze parodie op de katholieke catechismus werd op 8 december 1945 gepubliceerd in *Elseviers Weekblad* onder de titel "Bijzonderheden over Sinterklaas die een ieder moet weten".

4. uit de macht der gewoonte;
5. omdat Hij boven hoogtevrees staat.

Vraag: Hoe is het te verklaren dat Sinterklaas meer aan rijke dan aan arme kindertjes geeft?

Antwoord: Dat Sinterklaas meer aan rijke dan aan arme kinderen geeft, is helaas wederom een mysterie.

Vraag: Zal ook dit mysterie ons in het hiernamaals verklaard worden?

Antwoord: Neen. Dit mysterie zal ons, naarmate wij ouder worden, reeds op aarde duidelijk worden.

Vraag: Is Sinterklaas lid van de Katholieke Volkspartij?

Antwoord: Sinterklaas is geen lid van de Katholieke Volkspartij. Maar daar het niet ontkend kan worden dat Hij altijd in beweging is voor het volk, is hem het lidmaatschap aangeboden der Nederlandse Volksbeweging.

Vraag: Heeft Sinterklaas dit aanvaard?

Antwoord: Sinterklaas heeft geweigerd, en wel om twee redenen:

1. omdat hij boven de partijen staat;
2. omdat Hij er niets van begrijpt.

Vraag: Begrijpt Sinterklaas dan niet alles?

Antwoord: Sinterklaas begrijpt alles, maar er zijn grenzen.

Vraag: Is Sinterklaas onfeilbaar?

Antwoord: Sinterklaas is in suiker en speelgoed voorzeker onfeilbaar, doch daarbuiten kan en mag Hij dwalen.

Vraag: Is Sinterklaas gehoorzaamheid verschuldigd aan de paus?

Antwoord: Sinterklaas houdt weliswaar voeling met Rome, doch is daartoe geenszins verplicht.

Vraag: Staat Sinterklaas onder het gezag der Nederlandse bisschoppen?

Antwoord: Op de begane grond is Sinterklaas onderworpen aan het gezag der Nederlandse bisschoppen, doch eenmaal op de daken beschouwt Hij zich buiten het bereik van het episcopaat.

Vraag: Berust deze beschouwing op goede gronden?

Antwoord: Deze beschouwing berust meer op hoge, dan op goede gronden.

(De volgende vragen zijn niet verplichtend en behoren tot de zgn. kleine lettertjes.)

Vraag: Heeft Sinterklaas ook vijanden?

Antwoord: Sinterklaas heeft drie vijanden, te weten: de Paashaas, het Kerstmannetje en zij, die weigeren Hem als ernst te beschouwen. Van de eerste twee zegt Hij dat Hij niet gelooft dat ze bestaan, en van de derde dat het niet bestaat dat ze niet geloven.

Vraag: Heeft Sinterklaas tijdens de oorlog ook aan Duitse kindertjes gegeven?

Antwoord: Sinterklaas heeft tijdens de oorlog aan alle Duitse kindertjes gegeven, die in Hem geloven.

Vraag: Moet Sinterklaas nu niet als collaborateur en profiteur beschouwd worden?

Antwoord: Als profiteur kan Sinterklaas niet beschouwd worden, daar Hij alleen gegeven en niets ontvangen heeft. Als collaborateur heeft Hij reeds terechtgestaan, doch het Hof heeft, in overweging nemende:

1. de hoge leeftijd van de delinquent, en voorts:
2. aannemende dat de door Hem geleverde speelgoederen de geallieerde opmars niet merkbaar vertraagd hebben, gemeend met een berisping te moeten volstaan.